

הובלת פגישות תכנון בנושא שפה תבנית תכנון / דוגמה מיטבית לתכנון

המיומנות הנלמדת בשיעור: להסביר את הקשרים החשובים בין אנשים, אירועים או רעיונות בטקסט מידעי בצורה מדויקת

האתגר הפרודוקטיבי ביותר:

- מה הקטע/הטקסט/המטלה/השאלה הקשים ביותר שיגרמו לאתגר פרודוקטיבי?

[לאחר קריאת הטקסט] "מה אתם לומדים מהטקסט לגבי זכויות אדם ברחבי העולם?"

דוגמה מיטבית

- מה הדברים העיקריים שהתלמידים יבינו/אילו תובנות עיקריות הם יפיקו מהמטלה הזו?
- אם הם יבינו את זה, איך זה יישמע/ייראה?

לאחר שקראתי את הטקסט, מה שאני מבין לגבי זכויות אדם ברחבי העולם הוא שאף שהאז"ם והממשלות במדינות שונות אימצו את ההכרזה לכל באי עולם לגבי זכויות האדם (UDHR), עדיין יש הרבה אנשים שחווים קשיים ואתגרים במימוש אותן זכויות בכל יום, ולרוב אנשים אינדיבידואליים צריכים להבטיח שלכולם תהיה אפשרות לממש את הזכויות הללו.

בספרו "ללמד נפאלים לקרוא, לתכנן ולהצביע", ריד כותב "ב-1951, כאשר ממשלה חדשה עלתה לשלטון, הותר סוף סוף לרכוש השכלה". נראה כי ממשלת נפאל אכפה את סעיף 26 של ההכרזה לכל באי עולם, אשר מבטיח לכולם את הזכות לחינוך והשכלה. "ועכשיו הייתה להם זכות ללכת לבית הספר, אבל לא היו להם בתי ספר או מורים". רק כאשר דינש ייסד את המרכז לשירותי חינוך בלתי פורמלי לנפאלים עניים, הייתה ליותר אנשים אפשרות לממש את זכותם לחינוך והשכלה.

בדומה לכך, הטקסט של ריד לימד שחלק מהנפאלים שדינש ואשתו עבדו איתם היו ממש עניים. יש ציטוט של דינש שאומר כי לנפאלים "לא היה כלום" ושהוא "לא האמין שאחינו ואחיותינו חיו במצב הזה". אף שסעיף 25 של UDHR מבטיח לכולם את הזכות לרמת חיים שתשמור על הבריאות והרווחה שלהם ושל משפחותיהם, היו נפאלים עניים שנסיבות החיים שלהם היו שונות. רק כאשר דינש ואשתו רטנה התחילו לתת למשפחות עזים במתנה ולטעת עצי תפוז, יותר ויותר נפאלים היו מסוגלים "לקנות קרקע ולבנות בתים טוב יותר".

אמנם UDHR היא מסמך שמפרט מה מגיע לכל האנשים, אולם הזכות שמובטחת במסמך הזה לא זמינה בצורה אוניברסלית לכולם ולרוב דרושה עבודה של כמה אנשים כדי שהזכות הזו תהיה נגישה לאחרים.

קיר מילים/הפעלת ידע
מהם מונחי המפתח/כיצד תפעילי את הידע של התלמידים? "מהן זכויות האדם שזכורות לכם מה-UDHR?"
מהם הרעיונות המרכזיים? - מי כתב את ה-UDHR? מדוע? מה אומרת ה-UDHR? - אילו סעיפים קשורים לטקסט שלנו (נישואין, חינוך והשכלה, שירותי בריאות, רמת חיים).
כמעט שם
איך תישמע תשובה שנמצאת "כמעט שם"? "אף שהאז"ם אימץ את ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, הרבה אנשים עדיין מתמודדים עם אתגרים רבים כדי לממש את הזכויות שהובטחו להם". מה יכול להיות שהתלמידים האלה עדיין לא מבינים? - את המסקנה העיקרית, כלומר שאנשים אינדיבידואלים והארגונים שלהם, לא האז"ם או ממשלות, הם אלה שלרוב מעניקים גישה לזכויות הללו. מה שמו של תלמיד שיהיה בשיעור היום ועשוי לעשות את הטעות הזו?
שם בצורה חלקית
איך תישמע תשובה שנמצאת "שם בצורה חלקית"? "אמנם זכויות אדם אמורות להיות מובטחות בגלל ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, אבל בישנו, דינש ורטנה היו צריכים לפעול בעצמם כדי להביא את הזכויות לאנשים בנפאל". מה יכול להיות שהתלמידים האלה עדיין לא מבינים? - הסתכלות רחבה יותר ("אז מה זה אומר?"), קשר רחב יותר לזכויות אדם. מה שמו של תלמיד שיהיה בשיעור היום ועשוי לעשות את הטעות הזו?

ממש לא שם

איך תישמע תשובה שנמצאת "ממש לא שם"?

- "דינש ואשתו רטנה עזרו לנפאלים עניים להתחיל ללכת לבית הספר ולבנות בתים טוב יותר"

מה יכול להיות שהתלמידים האלה עדיין לא מבינים?

- הקשר בין מה שנפאלים חוו למה שנלמד על זכויות אדם

מה שמו של תלמיד שיהיה בשיעור היום ועשוי לעשות את הטעות הזו?

העמקת החשיבה/זיהוי הבעיה/הוספת תחכום

כיצד נוכל להוסיף תחכום?

על פי הטקסט, הסיפור על בישנו, דינש ורטנה התרחש לפני 70 שנה. בואו נביא לזמן הווה את ההשערה שלנו לגבי אנשים אינדיבידואליים והאחריות שלהם לאפשר גישה לזכויות אדם. האם אתם יכולים לחשוב על דוגמה מהעולם שלנו היום לגבי אנשים שאין להם גישה (או שמונעים מהם) את אחת הזכויות האוניברסליות? מי מתנגד לזכויות שמגיעות להם או אוכף אותן? איך זה משפיע על ההשערה שלנו?

- התלמידים יכולים לדבר על ההשפעה הלא פרופורציונלית של מגפת הקורונה על קהילות שחורות או אתניות כלשהן בתור דוגמה להפרת סעיף 25.5 מ-UDHR: "לכל אדם יש זכות לחיות ברמת חיים שתאפשר לו לשמור על הבריאות והרווחה שלו ושל משפחתו". אפשר לטעון שהממשלה לא עשתה מספיק כדי להגן על הקהילות הללו מהשלכות המגפה.
- התלמידים יכולים לדבר על השינויים שחלו לאחרונה בחוק ההצבעה בתור הפרה של סעיף 21.1 ב-UDHR: "לכל אחד יש זכות לקחת חלק בממשל בארצו, ישירות או דרך נציגים שנבחרו באופן חופשי". במקרה זה, אפשר לטעון שהממשלה מנסה להגביל את הזכויות של אזרחיה.
- התלמידים יכולים לדבר על מקרים שבהם שוטרים פתחו באש בתור דוגמה להפרת סעיף 3 ב-UDHR: "לכל אחד יש זכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי". בתגובה, אנשים אינדיבידואליים הפגינו, הקימו ארגונים והפעילו לחץ על פוליטיקאים כדי לשנות את המצב.

כיצד נוכל לזהות את הבעיה?

בטקסט הזה, ראינו שממשלת נפאל היוותה בתחילה אתגר ומכשול בפני זכויות אדם, ולאחר מכן לא למדנו על שום דבר שהיא עשתה כדי לאפשר גישה לזכויות אדם. למה שמישהו ירצה להעמיד מכשול בפני זכויות אדם?

- האזיני וצפי לשמוע: "זה היה בעצם נגד החוק לפתוח בתי ספר בכפרים בנפאל מכיוון שהממשלה חשבה שקל יותר לשלוט באנשים אם הם לא ידעו קרוא וכתוב"

בואו נחשוב על האתגרים שעומדים בימינו בפני זכויות האדם שדנו בהן עכשיו. מי יוצר אתגרים או לא אוכף את זכויות האדם במקרים האלה? מדוע לדעתכם הם עושים זאת?